

SIKU RA MISAVA HINKWAYO RA VULAWURI BYA TINHUNDZU EMINDZILEKANINI 2018

Cape Town, 26 Sunguti 2018: Mihlangano ya vulawuri bya tinhundzu emindzilekanini emisaveni hinkwayo namuntlha yi xiximile vavanuna na vavasati lava hlayisaka mindzilekani ya hina no fambisa vuxavisi. Lembe rin'wana na rin'wana Siku ra Misava Hinkwayo ra Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini ri khomiwa hi ti 26 ta Sunguti leri ku nga siku leri Huvo ya Ntirhisano ya Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini (CCC) yi nga khoma sexini ya yona yo sungula hi 1953.

Nhlokomhaka ya Siku ra Misava Hinkwayo ra Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini (ICD) 2018, leyi hlawuriweke hi Nhlango wa Misava wa Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini (WCO), i "A Secure business environment for economic development" / "Mbango wa bindzu wo sirheleleka wa nhluvukiso wa ikhonomi". Xiphemu xa Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini na Xibalo xa Swimakiwa swa laha Tikweni xa Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga xi tlangela ICD eka Vuhlayiselo bya Mfumo lebyintshwa lebyi pfuxetiweke eCape Town, kun'we na Khomixinara wa SARS, Tom Moyane, loyi a nyikeke mbulavulo wa nkoka.

Ntirho wu katsile nkombiso hi Yuniti ya SARS ya xiyimo xa le henhla ya Timbyana to Nuhetela, ku simekiwa ximfumo hi vuntshwa ka Vuhlayiselo bya Mfumo, mbulavulo eka nawu lowuntshwa lowu ta ka wa Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini no nyiketwa ka tisetifikheti ta WCO eka vatirhi na vakhumbheki vo hambanahambana.

"Nhlokomhaka ya lembe leri yi kongomisiwe eka ku kombisa xilaveko xa hinkwerhu xo tiyisisa mbango lowu kotisaka mabindzu, tanihi tinjhini ta ikhonomi, ku ngehenelela ku antswa eka no vuyeriwa ku suka eka vuxavisi bya misava hinkwayo," ku vurile Khomixinara. "Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini byi nga hoxa xandla eka mbango lowu kotisaka hi ku tiyisisa ntshamiseko, langutelo, maendlelo ya malulamiselu, ku lwa na vukungundwana, ku ndlandlamuxa ntshembheko no tiyisisa mfambiso wa mafambelo.

"Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini byi nga hoxa xandla eka mbango lowu sirhelelekeke hi ku endla leswi lavekaka eka byona ku tiyisisa maxavelo na hangalaso wa tinhundzu leswi hlayisekeke, ku ndlandlamuxa tshaku ra byona ku yirisa vuxavisi lebyi nga ri ki enawini na lebyi onhaka no kaneta migingiriko yo tani hi ku nyikiwa ka mali eka swa vugevenga swi nga ri ki enawini na nchavo hi ku tirhisa vuxavisi.

"Naswona Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini byi nga hoxa xandla eka mbango wa kahle lowu nga wa nkarhi wo leha hi ku va wu nga cinci no lwa na migingiriko yo fana na ku tshoviwa ka milawu ya nhundzu ya swa miehleketo, ngungumeriso ku papalata ku hakela swibalo na mpfumaleko wa ntiviso hi vomu eka nxavo na laha tinhundzu ti humaka kona," u vurile.

U engeterile leswaku nhlango wu ta ringeta ku tiyisisa leswaku wu ya emahlweni wu tekiwa tanihi vukorhokeri bya Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini bya xiyimo xa le henhla no hoxa xandla eku antswiseni ka vuxavisi bya Afrika-Dzonga na mphikizano eka ikhonomi. Matshalatshala yo fana na Xiletelo xa Mafambiselu ya Matirhelo ya Bangi ya Misava ya tekeriwile enhlokweni khale ku hetiseka ka Afrika-Dzonga eka mhaka leyi, naswona SARS yi ta lava ku antswisa eka leswi, u vurile.

"Ndza tshembha leswaku leswi swi ta fikeleriwa hi ku tirhisa ku tikarhata ka hina eku antswiseni ka vukorhokeri, vufambisi bya risima, ku vekisa eka vanhu va hina, ku hluvukisa vurhangeri bya hina no endla xinakulobye na vakhumbheki va hina."

U engeterile: "Tanihi vurhangeri lebyikulu bya SARS, hi tlangela WCO no amukela nhlokomhaka ya yona. Hi ta ya emahlweni hi humelerisa xikongomelo xo tumbuluxa mbango lowu kotisaka no sirheleleka eka mabindzu ku vuyeriwa vuxavisi bya misava hinkwayo.

Muofisirinkulu wa Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini na Xibalo xa Swimakiwa swa laha Tikweni, Jed Michaletos, u vulavurile switsongo hi ku tivisiwa ka nawu lowuntshwa wa Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini hi ku tirhisa Phurogireme ya Milawu Leyintshwa ya Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini (NCAP), laha a vuleke leswaku i phurojoke leyikulu sweswi eka SARS, na kungu ro simekiwa ka yona laha yi nga ta ndlandlamuka ku fikela hi 2025. "Loko se milawu leyintshwa yi simekiwile, yi ta cinca ndlela leyi hi endlaka bindzu hi yona eka SARS."

U tlhele a hlamusela leswaku ku pfuxetiwa ka Vuhlayiselo bya Mfumo bya le Cape Town – lebyi nga byo sungula eka byo tala lebyi nga laha tikweni – byi vumbile xiphemu xa swikongomiso swa kungu hi ku angarhela swa Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini. U vurile leswaku va tinyungubyisa hi micinco yin'wana leyi va nga yi tivisa, ku katsa na tiphurosese to tiya ta vuhlayiseki na sisiteme leyi antswisiweke ya vufambisi bya vuxokoxoko ya laha kaya leyi nga ta kota ku valanga tinhundzu hinkwato leti ngenaka na leti humaka evuhlayiselweni.

“Leswi swi ta hi kotisa ku lwa na tinhundzu leti nga ri ki enawini na leti nga encenyetiwa, leswi hoxaka xandla eka ikhonomi leyi na ri ki enawini na lahleko wa xibalo eka mfumo.”

*CCC yi amukerile vito ra ntirho, Nhlango wa Misava wa Vulawuri bya Tinhundzu eMindzilekanini / World Customs Organisation (WCO) hi 1994. Lembe rin'wana na rin'wana, siku ri tlangeriwa naswona nhlokomhaka ya hlawuriwa hi Matsalani wa WCO no tivisiwa eka Swirho swa WCO swa 180.